

ИТАЛИЯДА ИШНИ ЮСЮНДЕН ТЮБЕШИУЛЕ

Къабарты-Малкъарны онгларын кѳргюзтгендиге

КъМР-ни экономиканы айнытуу министри Мукуланы Алий республикабыз артыкъ уллу болмагъанлыкъга, табийгъат байлыгы кѳп болганына юсюнден айткъанды. Анга шагъатха Къабарты-Малкъарны юсюнден фильми да кѳргюзтгендиге. Италиячыла Къабарты-Малкъар Север Кавказны экономика эмда илму арасы болалганын кѳргендиге.

Мукуланы Алий КъМР-ни экономикасын отраслырын терк айнытууга регионун кесинде чыгарылган продукция 100 миллиард сомга жетдирилген болушунан айткъанды. Арт жылда Къабарты-Малкъарда АПК жаны бла бир къауум уллу инвестиция проекте жашауда бардырылгандыла.

Италияны, Францияны, АБШ-ны тау-лыжа курортларында болгъан сервисден, технологиядан арха къалмазча тизге энци эс бурлулугу билдиргенди. «Турист класстер болуукъ жерге энци экономика зонаны статусу берилгенди. Анда презентация бла инвесторлагъа налог преференцияла берилликдиге.

Биринчиден, интенсивный технологияга кѳрѳ ишленген алма бахчылыкъны белгилерчады. Биоглоксде ала эки минг гектар жерни аладыла. Бу жаны бла республикабыз Россияни субъекттерини арасында биринчи жердеди.

125 гектарда уа италияны алма бахчылыкъны белгилерчады. Биоглоксде ала эки минг гектар жерни аладыла. Бу жаны бла республикабыз Россияни субъекттерини арасында биринчи жердеди.

КъМР-ни делегациясыны келечилери уа Болъшано провинцияны энергияны алуу хайырлануу, энергияны башха источниклерин чыгаруу жаны бла сынауу бла шагъа реилентгендиге. Аланы юсюнден Инновация технологияны институту президенти Валтер Хубер доклад этгенди.

КъМР-де турист класстерни айнытуу юсюнден айта, Мукул улу республикада курортлы курортла

КъМР-ни Башчысы Арсен Канокон а кир-кипчикни коидюрген заводну ишине сейр этгенди. Ол провинцияда ачылганы экинчи ай озганды. Предпритие сауай Европада быллай комплекслени арасында бек жангыды.

«Ма аладыла жетишимни баш мадарлары, - дегенди EURAC европалы академияны регионланы айнытуу институту илму курлу къучусу Михаил Фолгер. - Аны бла бирге уа регионун брендин кыруу да магъаналыды. Алай бла бир жерде чыгарылган продукция квалитету болса, ол брендин даражасын игилendirликди».

Бийик даражалы сервис, къонакъбайлыкъ - турист отраслыни айнытыуу ышангъылы себеплери

Италияда ишчи жоюучулукъну Къабарты-Малкъарны делегациясы Болъшано - Южный Тироль - автоном провинциядан башлагъанды. Аны чекленери Сатуу алуу-промышленный палатаны илму бла шагъа реилентгендиге.

Тюбешууге къатышканла специалитени билгилерче ѳсдорукъно, демократияны волосарында да озгендиле. Бу кенгешче эки жаны да бир бирлери бла шагъа реилентгендиге. Алай мындан ары уа къонакыла, къонакъбайла да эки жанына магъаналы волосарла къыярарылары белгиленди.

«КъМР-ни Башчысы Арсен Канокон а кир-кипчикни коидюрген заводну ишине сейр этгенди. Ол провинцияда ачылганы экинчи ай озганды. Предпритие сауай Европада быллай комплекслени арасында бек жангыды.

КъМР-ни Башчысы Арсен Канокон, быллай тюбешуилени магъаналыгынн черте: «Жоюучулугубуз культураларыбыз бла шагъа реилениуу бла чекленли къалмайды. Бек алгъа биз билгилерче ѳсдорукъно, - дегенди. - Биз италиячыла бла агро-промышленный комплекси айнытууда хайырлы байламлыкъла кырургъанды. Мындан ары аны кенгертирге, башха сфераларга да жарлагъа керекди. Аны эсге алып, Къабарты-Малкъарны делегациясын кырургъанда, аны къауумуна Правительствону чекленери бла бирге туризм эмда эл молк артыкъ да иги айткъанды муниципальный районланы башчыларын да къошхалыкъ.

«Тюбешууге къатышканла специалитени билгилерче ѳсдорукъно, демократияны волосарында да озгендиле. Бу кенгешче эки жаны да бир бирлери бла шагъа реилентгендиге. Алай мындан ары уа къонакыла, къонакъбайла да эки жанына магъаналы волосарла къыярарылары белгиленди.

«КъМР-ни Башчысы Арсен Канокон а кир-кипчикни коидюрген заводну ишине сейр этгенди. Ол провинцияда ачылганы экинчи ай озганды. Предпритие сауай Европада быллай комплекслени арасында бек жангыды.

Жандаурулукъ

Узакъ Востокда къыйынлыкъ сынагъанлагъа болушлукъга берилген ахчаны алырча жерле

КъМР-ни Асламы информация органы, жамауат эм дин организацияны жаны бла министерствосу билдиргенге кѳре, 2013 жылда 2-чи сентябрден башлап, республиканы битеу почти бѳлѳмлеринде «Россияни Кызыл Жоруну» адресине кеси ырызаттыклары бла Узакъ Востокда суу къыйынлыкъ сынагъанлагъа болушлыкъ этгенлени ачаларын, ырыскыларын алыуучу жерле ачылгандыла.

ИНН 7728014523
КПП 772801001
Р/С 4073810800020008563
В ОАО «СБЕРБАНК РОССИИ»
Москва шахар
К/С 3010181040000000225
БИК 044525225
ОГРН 103770102772
Толу аты: «Россияни Кызыл Жоруну» битеуроссий жамауат организациясы
Къыска аты: «Россияни Кызыл Жору»
Къыскартылган аты: РКК.
Ахча жиберге туруп, андан хакъ тыйымлаз очюм, быллай хазарга керекди: «2013 жылда Узакъ Востокда суу къыйынлыкъ сынагъан граждандарга кеси ырызаттыкты бла жандаурулукъ этеме».

«Россияни Кызыл Жору» битеуроссий жамауат организациясы

Парламент

Кюз сессия башланганды

КъМР-ни Парламентини президиуму кюз арты сессиясы биринчи жыйылуун ача, спикерни орунбасары Руслан Жанимов коллегиянын жагъядан ишлеп башлагъанлары бла алгъышлагъанды эмда законланы чыгарууда жетишимле тежегенди.

Депутатла республиканы жашаууну бири къалмай битеу сфералары бла байламлы законланы созеркидиле. Алдан бек магъаналы уа 2014 жылны бюджет эмда 2015-2016 жылны план кѳрѳмдериле.

«Промышленный парклары юсерлеринде», «2014 жылда пенсиялагъа социальный къошкъа болушлукъну тохтаттырар очюм пенсиячыла жашау этерге жетерик ахчаны бек аз ѳлчѳмени юсюнден» законала да тинтилликдиле.

Форум

Республика эки проект хазырлайды

26-29-чу сентябрде бардырылгъа «Сочи-2013» XII халкъла инвестиция форумда бизни республика тыгъылы хазырланды. Аны юсюнден КъМР-ни Экономиканы айнытуу министрствосундан билдиргендиле.

Биринчи жашауда бардырылып башласа, аны чекленерде 10-15 жылны ичинде 25 минг ишчи жер ачар онг болушукъду. Андан сора да, республикабыз бир жылы ичинде миллионга жуукъ турист келликди.

«Экинчи проект а терек бахчылыкъны айнытуу бла байламлы. Специалитисте айтханга кѳре, аны багъасы 25 миллиард сомду. 2020 жылга республикада терекле орналгъан жерни 15 минг гектарга жетдирирге мурат.

Жыйылыу

Коррупцияны тыяр очюм, жамауат контрольну кючлендирирге тийишлиги

КъМР-ни Жамауат палатасында Законодательствону игилendirуу, власть органыны ишлерине жамауатны жанындан контроль этюу, къоркъусулукъ эм низам бла байламы соруулары жаны бла комиссиясы кыруар, тийишли органыны келечилерини къатышуулары бла коррупция бла къоршеге жоралангъан жыйылуу болгъанды.

«Аны ача, палатаны башчысы Пашкан Таов алыгъадан окуна улутхалчылыкъ не заманда да не цивилизацияда да кимде азыракъ, кимде асламыракъ болгъан белгилгенди. Кер-тиди: тоталитарный низамда, халкыны аллында этген ишчи юсюнден тийишлисича билдирмеген кезиуде, аны бла

«Улутхалчылыкъ бла башха бузукълукъла бла къорш бардыруу юсюнден айткъанда, биринчи, закону аллында барыбыз да тенг болгъаныбызны чертирге тийишлиди.

Мархабатлыкъ

«Россияни Кызыл Жору» битеуроссий жамауат организациясы

Сабий юйге - «Газель»

Бахсан району Крем-Константиновка элиндеги Сабий юйге «Россияни Сбербанк» ОАО-ну Шимал-Кавказ банкны эм Къабарты-Малкъарда бѳлѳмюню таматарлы окъуу жылы алына жангы «Газель» автомобильни сауугъа бергендиге.

«Тезден сакъланган саугъаны беруге аталган къууанчык жыйылууга эл молк министр билдире. Сабий юйно директору Арсен Кунашев транспорту болмагъаны анда тургъанлы турлю-турлю мероприятяла къатышууларына чырмау этгенди, энди уа ол проблема келтирилген чертеди.

«Сбербанкны» КъМР-де бѳлѳмюню келечилери келгендиге. - Бу сабийлени энчилликери жашауда бир турлю муратларына жеттиуде. Биз да власть органына бла бирге ала толур очюм, болушлыкъ этгендей турлуубуз, - дегенди «Россияни Сбербанк» Шимал-Кавказ банкны председатели Пѳтр Колытин.

Шимал Кавказ кюн сайын	Урууда - жигит, уруууда - жигер	Кѳп ариу сѳз айтылганды	Нек жетдик биз бу чекге?	Ахшы умутлары алдадыла	Тарны башха жанына - жип юсю бла
2 бет	3 бет	3 бет	3 бет	4 бет	4 бет

Эсгерли ингил

Бу көнлөдө биз закий аварлы поэт Расул Гамзатов 90-жыллык юбилейин белгилегенбиз. КМР - ден делегация да барганда аны тууган журтунда бардырылык байрамга катышырга. Республикабызны Миллет библиотекасында уа аны эсгерге адабияты союноле, намуучуу тангыналга, аны чыгармачылык ишине сейрлер болганла жыйылгандыла.

Факхмулу шайыр ауушканлы тамам он жыл болду. Алай ол богион да бирегбизгачады. Хар бирибизни кесини Гамзатов барды. Бирле аны белгили, ачык сөзлө поэча биледиле, бирсиле политика бла юрешкен адамчына та ныйдыла, ючюнчоле уа керти төнгерича көредиле.

ганды»
Журналистиканы ветераны Алла Скорых кеп белгили адам ны таныды. Аны айтуна көре, Гамзатов бла ол иги шашыргы болганды. Эониде калган то белшенуени бирини ошонден да башлаганды: «Мен Нальчикде ишлеп төбреген заманында редакцияны буйругу бла Со

ветлене юйөне барама. Фөйөдө сювпли турганымлай, эшикле кенг ачылып, бир кзадар адам чыгады.»
Михаковну эспейне, аны алдыла уа - Расул. Мени таныр деп эсимде жок эди. Алай ол а, аллыма келип, күччакылап, алайда сөөлген Алим Кешоков бла де танашырады. Кзыбартылы тенгин республиканы Жазычуларыны союзуну председателине айырганыларын да өтхөмөлени билдирди. Ма алай огурула арам эди Гамзатов», - дегени ол.

Дагыстандын художник Ибрагим Сурхайханов а Расул Гамзатовчи куруу кесини халкыны инсане тойлодо, аны жарыгы, акыл сөзю битеу да дуйныны адамларына айлангандыла, дегенди. Куймиланы Кзысынын музейини башчысы Куймиланы Фатима уа, бу эки поэтин улуу шубулкларыны көрсөтө толу хабарлай, Миллет библиотеканы да саугага Куйл ипуу «Коюнну жомагы» деген сөбй назму жыйымдыгын бергенди.

Поэзияны халкыны бирлештирген амалы болганы кимге да жашырын тойлодо. Аны алайлагыч пост Сөзбайланы

Ахмат да чергенди: «Расул Гамзатович Фидель Кастро бла тобешенинде, андан Шимал Кавказда, сенден сора да, бармыдыла былай улуу фахмула, деп сорганды. Ол Кзыбайнын атын улуу сый бла айтханды. Калам кырандынын кабырына да тер-тер келе турганды. Бу көнлөдө уа биз поэтин тууган жерине төбөр тургады. Олду богионкожде не кзыбиныкыладан да бийик, халкыны шубулкыга чакыруу болум», - деп, Гамзатовну чыгармаларын малкар тилге кеси көчөгөн южюклене окуганды.

Болатаны Юрсулан да бу ингерде назму кеп эшитилгене ырызлыгынын билдиргенди. Аны айтуна көре, былай тобешуиледе официалнын докладла аслам болуп, чыгармачылык ишле уа унутулуп каладыла.»
«Бизни культура арада Гамзатову юбилейине аталганы байрамда алай болманыны кууандырган шарты. Мында поэтин жырына, намуларыны энци жерни алгандыла. Бу көнлөдө Нарсанда, Торжда болганма. Анда да намуучу 90-жылгынын кенг белгилейдиле. Ол тобешуиле кеп белгили адми сюйөп кзатышчанды, - деп билдиргенди ол. Сөзюно акырында уа кесини позтеле аталган намуучу окуганды.

Жыйлыуда Расул Гамзатовичи чыгармачылыгыны юшонден оюмларын литератуведеле Наталье Смирнова, Галина Емыкова, Людмила Шауцукыла да айтхандыла. СКГПИ - ни студентери Абайлан Рустам, Азамат Исаев поэтин сөзүрлене тагылыган «Белые журавли», «Берегите детей» деген ариу жырынын эшитдиргенди. Жаш окуучула уа, намуларыны шатык окуп, келгенени жюрклерине жетгендиле.

ЖАҢГОРАЗЛАНЫ НАЖАБАТ.

СУРАТА: Дагыстанны башчысыны КМР-де келечиси Нариман Шамсиев.

Кёп ариу сөз айтылганды

Жыйлыуда сөз биринчи Дагыстанны Башчысыны КМР- де официалнын келечиси Нариман Шамсиевге берилгенди. Ол Валерий Ковок бла республикага келгенлерин эсине тошюрөп, алагы анда Гамзатов жарык тобегини да айтханды. Куймиланы Кзысынын Кешоков поэтин кылай юрметеленерини юшонден да хабарлаганды.

Ахырында Шамсиев аны «Мой Дагестан» жыйымдыгыны юшонден былай дегенди: «Расул Гамзатовични бек сейр киталарындын бири буду. Аны ючюн Союзну заманында Ол Социалист Урууну Жигити деген ата тийишли болганды.

Алай жашуучу ахир кишилеринде автор чыгармасына ал бетинде улуу харфла бла «Это не мой Дагестан» деп жазыркы эди, дегенди. Бу аны сөзлө нек айтканыларын а сиз барыбыз да билебиз. Алай закий бир заманда муаналамаганды, игилике ийдангыч та эмгегинде, не кыйын заманда да тууган жерине кертичи кыял-

велтене юйөне барама. Фөйөдө сювпли турганымлай, эшикле кенг ачылып, бир кзадар адам чыгады.»
Михаковну эспейне, аны алдыла уа - Расул. Мени таныр деп эсимде жок эди. Алай ол а, аллыма келип, күччакылап, алайда сөөлген Алим Кешоков бла де танашырады. Кзыбартылы тенгин республиканы Жазычуларыны союзуну председателине айырганыларын да өтхөмөлени билдирди. Ма алай огурула арам эди Гамзатов», - дегени ол.

Дагыстандын художник Ибрагим Сурхайханов а Расул Гамзатовчи куруу кесини халкыны инсане тойлодо, аны жарыгы, акыл сөзю битеу да дуйныны адамларына айлангандыла, дегенди. Куймиланы Кзысынын музейини башчысы Куймиланы Фатима уа, бу эки поэтин улуу шубулкларыны көрсөтө толу хабарлай, Миллет библиотеканы да саугага Куйл ипуу «Коюнну жомагы» деген сөбй назму жыйымдыгын бергенди.

Поэзияны халкыны бирлештирген амалы болганы кимге да жашырын тойлодо. Аны алайлагыч пост Сөзбайланы

УГОЛОВНЫЙ КОДЕКСГЕ ТЮЗЕТИЛЕ Жалгъан дарманла чыгаргъанланы жашауларыны ахырына деру тутмакыга сугъаргъа керекди, дейдиле

Жарасуусу дарманланы чыгаргъанланы эм сатхаланы бек улуу бузуклык ишлеге санарга дейдиле дүла. «Эсер» Олег Михеев Уголовный кодексге тюрлениле хазырлаганды. Алада айтылганына көре, жалгъан дарманланы хайырганы адалманы ёлторке, ол дарманланы чыгаргъанланы эм сатхалыга тазирле салгандан башлап жашауларыны ахырына деру тутмакыга олтургурга керекди. Жуукк көзүнде тюрлениле Российа тельстводыла он Огъары содде берилилдиле, оюмларын жазып берилде деп.

Законпроклетте аныглатма запикада айтылганына көре, бизни кыралыбызда жарасуусу дарманла чыгаргъанланы эм сатхаланы жууапа тартуу деген зат жокбуду. Дарман заптаны журютогуно юшонден законда айтылганына көре, бу законга бузуушкы этген адам Российа закондательствосунна тиийишликте жууапа тартылды. Алай эсе да, жарасуусу дарманла чыгаруу ючюн жууапа тартырга керекди деп, бир жөрдө жазылмаганды, болсаду Уголовный кодексни бир-бир статгылары бла уа алай бузукушкуну жулул кесөрге да боллукчу.

Сөз ючюн, санитар-эпидемиология журюкыны бузгъанланы, адамланы жашуларына эм салукларына кюркючул болгъан болумну юшонден информацианы халкыга билдирмей кыйгъанланы жууапа тартыла. Андан сора да, кодексде айтылганына көре, ачык сатарга эркилик берилмеген товарианы сатхалыга 1,5 миң сомдан башлап 40 миң сомга деру тазир бузуушкы керекди дейдиле. Олег Михеев ол санкция бек азды адамланы жашуларына эм салукларына заран келтирлик дарманланы чыгаргъанла эм сатхалыга, дегенди.

«Жалгъан дарманланы чыгаруу эм сатыу - дундида бек заралны болгонды. ООН-ну шартларына көре, сатылган наркотиклени ёлчмеи, жашырып сатылган саут эм саткылык, жалгъан дарманла бла төнгөшдиргенди, иги да азарнаылдыла,-дегенди ол. Уголовный кодексге Михеев

Тюрленилиле автору Американы Бирлешген Штатларында бла Европада жашауда бардырылган шартланы шагъатха келтирди - алада жалгъан дарманла чыгаргъанланы битүү кылгъан жашаулары тутмакыда өтедиле. Россдаринадзорда «эсерни» предложениены тюзге ийнанды парламентчи.

«Он тоздо, нек дегенде ёлторк дарманла чыгаруучу, алапы сатыу адамны ёлчмеге зптиригил билмей амалы жокбуду. Алай эсе, ыркысы кюллу болуру ючюн, адам ёлторюрге угъай дөмеген инсан да болганынын эсге алырга керекби,- дегенди ол. Аны айтханына көре, алты жылдык кеп болмоган сабыяле деп жарасуусу дарманла чыгаргъан бузукучу кыуаууну 10 жылгъа деру тутмакыга олтургурга, аны бла бирге 500 миң сом тазир да төлөтүрге керекди. Жалгъан дарманны хатасындан кеп адам ёлген эсе, ол дарманны чыгаргъаны эм сатхална тутмакыга олтургурга керекди,- 8 жылдан башлап 15 жылгъа деру изада жашуларыны ахырына деру. Алай мадарла Россейни рингодуну сатылчуу ёлторк дарманланы иги да азайтыркыдыла.

этикеткала жабышдырылгъан товарады. Ол аз затчык окууна адамланы саулукларына уллу кюркюуду. Ма ол себептен мен алай законпроект жаныма,- деп чертенди ол.

Хайырлануучуны эркиликтерин кюрюулучу «Жамауат контроль» деген кыуауу оюучусу Михаил Аншоков да «эсер» жанылды, алай эсе да, былайдык бек кюркюучу зат а жалгъан дарманла тойлодо, аладыла деп, арталдык дарман болмоган заптаны, сөз ючюн, биодобавкаланы сатыу кюркюулүдү, дегенди ол.
«Кеп тартыгъадыла жалгъан дарманланы юслеринден. Алардан да кендо «алауду» дегенди, тири биология кюршакъ. Ала дарманла болмагъанларыны юшонден дайкы билдирип турмадыла. Алгын жалгъан дарманла чыгаргъанланы уголовный жууаплыкыга тартырга кереклисини юшонден закон бар эди, болсаду либерализацины кезиюнде аны кетерип койбурга аладыла. Энди аны жагында хайырганын берди, дегенди.

«Известия» газет.

Жылга эм адамда

Урунда - жигит, урунууда - жигер

Убашаны Аскер бийик таула кыюунунда орналган аламат ариу эде Шурудда турганды. Шолону таускандан сора уа Нальчикге октуруу келгенди. Болсада 1939 жылда аскерге чакырылды. Малкылары жашау Ленинградда 70-чи жану аскер дивизионы 329-ну полкунда кютлук эгерге тошеди.

Ол кезиде гитлерчиле битеу Европаны кулгага этип келди. Ол кыайгы эсде турганлай, финле бла уруш башланды. Убаш уш кулугу кезде аскер ёлбюномо да кзасауатха жиберебиз деп турганлай, урушуну бошлган хабары чыккыды.

Адамла бираз тынчайдыла. Аскер да, инсан борчун тошурду, энди юбге кетерге хаталап турганлай, кзасауатыны уллусу башланды. Гитлерчиле билмей турганлай, чабууллук этип, сауттары, течиулары ючюло бийик, бизниклими арта хатыр болды. Гостиларга жазып бакыдырып чыгъгандан сора жангыдан кзасауатха кетеди. Бу жол башха аскер ёлбюмоге тошеди. Харьковы шахар тиресинде кзасауатха кытышды.

1942 жылны кышы суук эди. Анда да бек кзаты сермешелден биринде, топ-окъ атылган кезиде, темир сынык тийип, жарылы болуп, Убаш улу жангыдан кочулгала тошеди. Ан да жарас терк саз болмай, кюркөк жатарга тошеди.

Андак чыгъгандан сора жангыдан уруш жолла. Ала бла ол Польшаны, Венгрияны, Чехословакияны, Белоруссияны, Украинаны жерлерин кыдырды. Хорланмы Коюнне уа Чехословакияна ара шахары Прагада тошеди. Анда да бир да болмагъанча сермеше бардырылды.

Андак жанында да омон жаны, аны да бек кзаты сермешелден биринде, топ-окъ атылган кезиде, темир сынык тийип, жарылы болуп, Убаш улу жангыдан кочулгала тошеди. Ан да жарас терк саз болмай, кюркөк жатарга тошеди.

Андак чыгъгандан сора жангыдан уруш жолла. Ала бла ол Польшаны, Венгрияны, Чехословакияны, Белоруссияны, Украинаны жерлерин кыдырды. Хорланмы Коюнне уа Чехословакияна ара шахары Прагада тошеди. Анда да бир да болмагъанча сермеше бардырылды.

Андак жанында да омон жаны, аны да бек кзаты сермешелден биринде, топ-окъ атылган кезиде, темир сынык тийип, жарылы болуп, Убаш улу жангыдан кочулгала тошеди. Ан да жарас терк саз болмай, кюркөк жатарга тошеди.

Уруш эте, Европаны жартысын кыдырып чыгъган тапуу жашыны кюркюнде Ага журт дунду ордени эм жайылап жиптар, энди ызына кыайты келеди. Поездин чарларыны тарх-тарх этген таушуна да тын-

туруп, жаназы намазга сөөилерге киши табылмай, 5-6 адам бла эфедин аламсындан жаназы кылдырылды», - дегени эсимден бир да келмейди. Ол керти айтханды. Халкыбыз кзасауат жуукларымы, шагъерилерими, башха муслиман миллеттеде да көргөнем.

Миллеттеги - ариу ниетли, биллиле ал бурган, жашуучу

Жазыучуну сагышлары Нек жетдик биз бу чекке?

Жамауат оюнона бергенди. Аны жөрдө тап сингелерини, кюз этигенини хайырганды тарыгы зиндан да керек болмаганды.

Бир кзатны жыл мыснэн алгъа көрген адам, «Известия» газетини корреспонденти - Чукаваланы аупуларында жыланды ите икемдейле аркыны. Ителе иселе, ала ны ки сакларыкыды? Усталзаны кыуауу, техникле, математикле, докторлары дейсе, Алажа шуур, бардыла барсы да. Алапысы атысына абыс да эсерлене ормалда толпа-толпа», - деп жазган эди.

«Жаш адамны юйретуу иш бешинден, от жагыдан башлап, ата аналадуу, чымасынг туткымдан окуна суралырга тиийишди. Алапысы кыралны жанындан кыуалган организацианы иштери знана хайыргы болмагы тюрлюдоле.

Аракысы этимлеген, кюбуз туруу эшитилмеген, жыр жырланмаган - тойгза - тирилеп нек кылдык? Эрте заманлардан бери атаны балагга жалгъашарды, ёлчмекте жанын да фиюлеткеп тапуу кишини дөбери булай эне не ючюн болду? Ата журту, тууган жери ючюн кзаты сюөлгөн, ат белгинде ойагъан жигит улананы тап этдик. Алапы эл жолдо окуна барык тоюкю. Сөзюнде шышануук, юргенде иманы-ийнаныу жок, бир шешага сатылган, кенчак кийген ауанала коуден-юонне кыёдён-кён ара бардыла.

Ерлерин - Тауны кыуаууна, бынганы аркысы аскер бек синггенди. Дууга окуна ол иктели келеди. Ёлгени асырай

стан, Кзыргыстан да таныган жерим тойлодо. Адамлар кыйбы булулга? Башым сагышылды.

Алай эсе, менши бек. Кеп кыаранайы жашаган шахарны хабарын эшиттеген. Андан барайкы. Адамларыны ары излеп башладым да.

Аны бла ки шүк да Орта Азияга төбөйрөдиге. Кеп айлана, жюрюк кетип, акырында Фрунзеге жетелдеи эм, андан ётөп. Петровна эдеп тохтадыла. Аскер колхозга малчы болы киреди. Чюгондор ёсдорген тиштурулары араларында аламаат ариу кыарчайлык кыз бар эди - Тебуланы Муслимат. Ол Аскерни жюрюгөн билген эди.

Кеп да турмай окиси да юйдеги болдыла. Тиштуру чюгондор ёсдорди, баш иеси уа малдыла. Кавказга кыайтырга эркили болгунуу, алай ишлей турдула. Андан кыйтхандан сора уа алгач турмай окиси да башланды, бирзадан а Нальчикке кельдоле.

Урунда жигит, урунууда алыч убаш улу агъач иш бла юрешкенди. Эшик терезе, агъач ундуруу астыра окурма хазыр эди. Анта агъач кол деп эдиле. «Монолит» кюрлуруш управленди бригадир, мастер да болуп турганды. Хар заманда аты алычыланы санында айтылганды. Ама та 2003 жылда аушканды. Муслимат а халк уста эди. Бармагы, кюлу чыгъгандан да анга келе эди. Была акиси да бирге элли жылдан агъач баштадыла. Бирче 2012 жылда абустануу ал айнада дундандан кетгенди. Огурлу сабымда да ёсдорюле. Эки жашлары бла төрт кызлары бардыла. Ала бирер жерде юйор куурап жашайдыла.

Ама та жашлары Киелде, Скведде, Малла жайла, ала бла юрөшеди. Экичи аяк кийим чыгаргъан фабрикада ишлейди. Кызыла да окуучуу, биллими болгандыла. Бирлери инглизи тилдегени болдыла, экинчилери гаптер, ючюнчорлери - аш-азык устасы, төртюнчолери уа Хасанида эл библиотеканы таматады. Огурлу аталары-аналары юйргеткан иш кылолдедиле. Кзыайрак мурдуан этилдиле да, адамдык ыспас аладыла, махтауга тиийишлиде.

ОСМАЛЛАНЫ Хыйса.

аз затчык тойлодо. Кыралыны жолларында ичген адамла саулай юйорлери бла кырылып кылган кезиле болардыла. Жыл сайын, ая сайын угай, ксайын чымачы авари болардыла. Уанчы, бушуун да, не торлю ишин да аныс тамамлай келгенди. Жашауда тобеген хар бир кыйын иши терезе сюөдө, прокурорсуз, милициясыз сюзюрге

Миллеттеги - ариу ниетли, биллиле ал бурган, жашуучу

Аракысы этимлеген, кюбуз туруу эшитилмеген, жыр жырланмаган - тойгза - тирилеп нек кылдык? Эрте заманлардан бери атаны балагга жалгъашарды, ёлчмекте жанын да фиюлеткеп тапуу кишини дөбери булай эне не ючюн болду? Ата журту, тууган жери ючюн кзаты сюөлгөн, ат белгинде ойагъан жигит улананы тап этдик. Алапы эл жолдо окуна барык тоюкю. Сөзюнде шышануук, юргенде иманы-ийнаныу жок, бир шешага сатылган, кенчак кийген ауанала коуден-юонне кыёдён-кён ара бардыла.

Ерлерин - Тауны кыуаууна, бынганы аркысы аскер бек синггенди. Дууга окуна ол иктели келеди. Ёлгени асырай

Аракыны миллетини жашуучуна келтирген зараны, хатасы алай

Акция

«Вахта памяти» деген акцияны чеклеринде бардырылган излеу ишле келир жылга дери тохтатылгандыла. Байыл аны кезионде 48 аскерини өлою, кен сауу-саба, Мосини ушогуну союосу, торло-торло патрона, противгаз, эки автомат кылак, ТТ кероноу кыбы, бир майдал эм партобилет табылгандыла.

Юг аскер окугуну командуюшисини орунбасары, генерал-лейтенант Владимир Жаров излеу ишлене бардырган отрядха бийик багга бергенди. Дагыда ол «Мемориал Элбрус» отрядны

Излеу ишле бардырган отрядха иги багга бичгендиле

да энци белгилегенди. «Ала быйыл огурулу иш бла биринчи жыл керешмейдиле эм ол заманда урушуну кылапала барганын иги билерди. Быйла ашы жетишмилеге да байламкыда ишленгендиз бла жетгендиз», деп чертенди ол. Генерал-лейтенант излеу ишле Элбрус очюну урушун Григорьянцны ротасында болганын барысына да ёлокери табылгынчы бардырылгандыла. Быйла акция хар жыл сайын август андан баштап сентябрь орталыкына дери ётеркиди. Ол кезиу таулада кырын, бузун да иги эриген заманды. Кюнюо халы да төрк-төрк бузулурга артык өч тойлодо.

Элбрус элнн администрациясыны башчысы Курданлыны Узейир Кыоруулау министрствону излеу жумушун бардырган отрядында ишлерин билген жашла болгандарын чертип, алагы аспас этгенди. Акцияны жабилууну юсонден айта, КьМР-ни Аслам информация органа, жамауат эм дини организацияла жана бля министрни орунбасары Вячеслав Минин анга жораланган жыйлуу Мини Терс-Кьолда Улуу Ата журт урушда өлгөннени эсертмесини кытында бардырырга деген очюну айтканды.

Алай бля, жыйылганла барысы да келишип, аны 17-чи сентябрде 11:00 сагатда Терс-Кьол элде ётдорюрге денгенди. Анга Россияни Кыоруулау министрствосу, КьМР-ни Правительствосу, Парламентини, КьМР-ни Жамауат палатасыны, Бетерияны советини, аскер комисариатын келечилери, Россияни ФСБ-сыны чечки управленясыны эм Элбрус району элдерини администрацияларыны башчылары кытешырыкыдыла. Андан сора да, Терс-Кьол элнн шкюлууну арбазында излеу ишлене кезионде табылган экспонатларындан керюмю кыраллыкды. Полевый ая койле ишперидиле, артистле концерт керюктөрюкюрдю.

Алиса ТАРИМ, Элбрус району администрациясыны пресс – службасы.

ЁРЛЕУ

Олимпиада тутушуну баннери - Элбрусда

Минги тауну тиересинде Россияни бла Белоруссияны грек-рим тутушундан жыйындакы командаларыны сборлары болгандыла. Анда эм кюлю спортчула сентябрьни ортасында Будапештеде болук дуняны чемпиоатына хазырлангандыла. Мында россияли спортчулага команданы тамата тренери эм генеральнн менеджер Вадим Кумартов башчылык этгенди.

Спортну бу төрлөсине биюкюлде сейр дуняда бек уллуду. Сөз ючюн, 8-чи сентябрде Буэнос-Айреседе араларында конкуренция болган грек-рим тутушуну, кшош эм софтбол бла бейсболдан бирин МОК-ну келечилери кыюл көтүрюлү бла Жай Олимпиада оюнланы санына айырырга керек эдиле. Алай бля аламы асламы, грек-рим тутушуну сайлап, аны бля корешгеннени ыракат этгендиле.

Грек-рим тутушуну жаны болуп Олимпиада оюнланы чемпиону Асланбек Хушов эм КьМР-ни Спорт эм туризм министрни орунбасары Хачим Мамаевге Олимпиада тутушуну баннерин Элбрусну төлпесине чыгыргандыла. Андан тышында да, ала 5642 метр бийикликде жыгыш турганын суратлагы да тошгендиле.

Россияни жыйымдык командасыны келечилери да сборланы ахыр кюнюнде, 4700 метрге дери көтүрүлүп, анда Save Olympic Wrestling битүвүдү компанияны деген намулары бля байрагын орнаткандыла.

КьАСЫМЛАНЫ Аминат.

Саулык сакылау

Скрининг этиуге - жаралуу оборудование

КьМР-ни Правительствосу РФ-ни Саулык сакылау министрствосу бла 2013 жылда этген келишимге тийишлинде жуук заманы ичинде федеральнн аппаратта, системала, кыулакчыла салырма протезле да алыныркыдыла.

Бизни республикада жангы тууганынаны кыулакчыларнда кыулулары барлыгын бля жоклугуну тинтиу амалла биринчи кере 2009 жылда «Россияни сабийлери» деген Президент программаны «Саулык сакылау» миллет протектин чеклеринде бардырылганды. Биюкюлде республикалы клиника болганынаны сурдология эм протезле салган бөлөмюно эсебинде 532 сабий турды. Жыл сайын кыулакчылары эшитмей неча ол торлюо аруулары бля 14 кыгаанак тууды.

Статистика бля алып айтканда, аламы 1000-ден бирини кыулакчылары бля проблемала болды. Жашууну биринчи жылдында да сабийде алай чурмалагы төбюрге тошеди. Ала бөксюсунде торло-торло аруула кыыйнагы айлангандан чыкканыны сылтаундадыла.

Сабийлеге медицина болушук берюмю жуураган бөлөмю башчысы Юлия Шогенова билдиргенге кере, кыгаанаканы кыулакчы эшитмегени не кыдар эрте белгили болса, кохлеарнын имплантацияны (аны кыулакчына имплантатты салуу) бардырырга да ол кыдар онг болушкыда. Алай бля ол өсе барган кезиуде аны тауушланы эшитирге, аны бля бирге у аламы айыра, магыналары да анылай билерге юйрөтүрге да.

Башхача айтканда, сабий, инвалид болуп кыалмай, толугу жашау этерна болушкыда. Жангы оборудование бу профий бля байламлы диагностика тинтиуленни тизмелени концентратик эм медицина болушкуну заманында, хайрылы да этерге онг чыгырылды.

МОК'АЛАНЫ Зухура.

Законопроект

Көкде тойюш кыозгачууланы кыара тизмелери жарашдырылады

Самолёт учуп бара турганда тойюшючюлөге кыажуа керешге Кырал Думаны депутаты бля кыошулгандыла. «Единочесла» Игорь Бариню эм Игорь Игошин бу бузукчулук кыажуа керешге жораланган законопроектини

Парламентни кыарамына бергенди. Парламентчилени оюмларына кере, самолёт учуп бара турган кезиуде бузукчулук этпелерини оод шалгыт болса, алай адамлы Росавиация кыара тизмеге салырга керекди. Бузукчула

алай тизмеде беш жыл турдукдула. Башхача айтканда, битеу ол кезионю ичинде бузукчула самолёт бля жолга атпаланык тейюндюле – авиакатастрофаларга эркинлик берилдикти алагы авиабилетте сатмазга. Ол эркинликни закон бля жалчтыр очюну, РФ-ни Граждан кодексине төрлөнүлө кийирирге керекди деп, предложение этиленди.

Андан сора да, депутатла Уголовный кодексге «Хауа кемеде бузукчулук» деген статьяны кыошарга керекди деп, предложение этгенди. Алай бузукчулук бля байламлы самолёт учуп бара турганда, «гражданилга басынчакылык этгени неча этерге керешип кыоркучтаны очюно» бузукчула кыажуа иш башлангыр керекди, дейдиле парламентчиле.

Интернет.

СЫНАУ

Тарны башха жанына - жип юсю бля

Алгыраккада Чирик кёлле тиересинде болама. Анда төбөн суудан, жашырын сууга барган жерде, жол жанында, тереп чат барды. Москвадан келген «экс-тремалла» аны эки жанына жип бегитип, аны юсю бля бара эдиле. Алай атлаган угый, чатын кыыйрындан эниге кыарасанг оюкуну, башынг төтөргө айлананды. Москвачыла у аны кыулакчыга да алмайдыла, жипни юсю бля, генеркысалача, ары-бери ёте.

Аламы таматалары бля ушак этеме. «Аламат ариу журтугыз барды. Мында кеп жерде адам кес кишилгин сынарча онг табаллыкды. Быйлада бюгюн жарау эте тургабы. Жуук заманда у Улуу Малкырга барган жерде, тешик кыагында тардан жип хайыраланын ётерге ден тургабы».

Ары дери да келерин кеп кере сынай турган ара шахарыбыздан келгенле, сёзю, мурастарына жетер умтулдула.

ОСМАНЛАНЫ Хайса.

Баш редактор АТТАЈАНЫ Жамал

РЕДАКЦИЈА: БЕПЖАЙЛАНЫ Муталип (баш редактору орунбасары) КЪОНАКЫЛАНЫ Хасан (баш редактору орунбасары) ТОКЪЛУЛАНЫ Борис (ажуулы секретарь) ТЕКУЛАНЫ Хауа (жамауат политика бөлөмю таматасы) ТЕЛЕФОНЛА: Редактору ирчөмөнай - 42-63-01. Баш редактору орунбасарлары - 42-38-21, 40-04-82. Жууаны секретарь - 42-66-85. Секретарь - 40-93-62. Коректорра - 42-63-52. РЕДАКЦИЈАНЫ БЕЪМОЛЖЕРИ: Жамауат-политика бөлөм - 42-67-68, 42-24-02. Этнология бөлөм - 42-66-73. Кзыура бөлөм - 42-75-82. Социальнн политика бөлөм - 42-66-76, 40-59-18. Жангылкыла эм спорт бөлөм - 40-39-93, 42-66-71. Письмола эм редакция бөлөм - 42-37-94. Тилкамачы бөлөм - 47-31-38. Сурат алуучу - 42-68-72. Бухгалтерия - 42-30-87. Операторла - 40-28-49, 42-39-65.

Редакция авторла бля кыагыт жюрюгөймөй. Кыюл жамаалага рещения этимейди эм ала артык кыайтарымдыла. Газетте басылганын материалла айтылган оюмла редакцияны оюму бля келишимге болушкыда. Алада айтылган хар зат очюно Россия Федерацияны Башкы кеселдемуна тийишлинде материалла авторлары кесери жууаптыла. Редакция автордан 400 гзетте тигизген (машикла бля жалгалы 5-6 бет) кыюу оюмдыла. Газет басылганын материалла эркиндиктерин кыорууу жана бля Кызырт-Малкыра регион инспекцияла 1994 жылда 14-июньна регистрация этиленди. Регистрация номер — 0066. Индекс - 51532

Газетти басмагы КьМР-ни Асламы информация органа, жамауат эм дини организационла жаны бля министрствону компьютер службасы кыар этгенди. Газет «Тетраграф» ООУ-ну типографиясында басылгандыла. Натыйк шахар, Ленин аты проспек, 33 Газетини келерине талдылары очюну КьМР-ни погыттыва федеральнн Управленясы жууаптыла. Телефонла: 76-01-28, 76-01-10 Газетини ретинишга салгы очюно КьМР-ни «Россечта» акционер общество жууаптыла. Телефон: 42-69-34

Номерге графикте кере 19.00 сагатта кыюл салынды. 20.00 сагатта кыюл салынганды. ГАЗЕТНИ НОМЕРИНИ ЧЫГАРГАНЛА: Байсыланы Марзият - дежурын редактор, Кетгендиланы Зуфияна - жууаплы секретарь орунбасары; Буйчкысуланы Жаннета (1,2-чи бетле), Акушеланы Феруза (3,4-чи бетле) - корректорра. Тиражы 2660 экз. Заказ № 2334 РЕДАКЦИЈАНЫ ЭМ ИЗАТЕЛНИ АДРЕСИ: 360000, Натыйк шахар, Ленин аты проспек, 5 электрон почта: elbor_5@mail.ru